

Тетяна Миколаївна Яблонська,
 доктор педагогічних наук, професор,
 професор кафедри західних і східних мов та методики їх навчання,
 Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
 університет імені К. Д. Ушинського»,
 вул. Старопортофранківська, 34, м. Одеса, Україна

ЧИННИКИ СТВОРЕННЯ МУЛЬТИПЛІКАТИВНОГО ЕФЕКТУ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ-ФІЛОЛОГІВ

У статті чинники, що створюють мультиплікативний ефект у професійному становленні майбутніх магістрів-філологів. Оволодіння іноземною мовою магістрами-філологами є нагальною проблемою й успіх її вирішення залежить від мотивації студентів до її вивчення, стимулювання до самостійної роботи, залучення до творчих занять та рольових ситуацій, які сприяють розвитку вмінь у студентів аналізувати педагогічні події, логічно мислити, відпрацьовувати педагогічні дії, знаходити професійні рішення у різних ситуаціях та оцінювати власні досягнення.

Ключові слова: мультиплікативний ефект, рольова ситуація, групова дискусія, педагогічна підтримка, співпраця, співтворчість, чинники.

Як відомо, англійська мова має особливий статус, адже вона є мовою міжнародного спілкування. Англійською мовою пишуть, її розуміють, нею розмовляє майже увесь світ і саме завдяки цьому вона є найважливішим засобом не тільки міжнародного спілкування всіх видів (випадкового і цілеспрямованого, формального й неформального, політичного, дипломатичного тощо), але й розповсюдження наукових досліджень й професійного знання у цілому. Високий статус англійської мови в усьому світі вимагає високих стандартів її викладання та навчання, і потребує визначення необхідних чинників, що створюють мультиплікативний ефект у професійному становленні магістрів-філологів.

Сучасні психологи і педагоги одностайно висловлюють думку про те, що якість виконання будь-якої діяльності та її результат залежать передусім від спонукання і потреб окремого індивіда, його мотивації, оскільки саме вона викликає цілеспрямовану активність людини, що, у свою чергу, визначає вибір засобів і прийомів, а також їх впорядкування з метою досягнення цілей. Тому мотивація виступає своєрідним «пусковим механізмом» будь-якої людської діяльності (за І. О. Зимньою). Підтримує мотивацію реальний, поетапний і кінцевий успіх. Якщо успіху немає, то це неминуче призводить до згасання мотивації, що негативно позначається на виконанні діяльності [1].

Результати досліджень учених (А. А. Алхазішвілі, І. О. Зимня, О. М. Леонт'єв, Н. М. Симонова та ін.) засвідчують наявність значних проблем щодо забезпечення умов формування мотивації навчальної діяльності студентів. І, незважаючи на те, що сучасні як вітчизняні, так і зарубіжні психологи мають певні напрацювання в галузі теоретичних основ мотивації, загальних уявлень про її механізми, взаємозв'язок мотивації з навчальною діяльністю, а також її вплив на ефективність освоєння знань, проблема забезпечення цілеспрямованості формування мотивів у студентів залишається при цьому

недостатньо розкритою.

Мотивація є однією з фундаментальних проблем як у вітчизняній, так і в зарубіжній психології. Її значущість для розробки сучасної психології пов'язана з аналізом джерел активності людини, спонукальних сил її діяльності, поведінки. Відповідь на запитання, що спонукає людину до діяльності, який мотив, «заради чого» вона її здійснює, є основою її адекватної інтерпретації. Мотив – це те, що визначає, стимулює, спонукає людину до вчинення будь-якої дії. Основним методологічним принципом, що визначає дослідження мотиваційної сфери у вітчизняній психології, є положення про єдність динамічної та змістової сторін мотивації. Активна розробка цього принципу пов'язана з дослідженням таких проблем, як співвідношення смислу і значення (О. М. Леонт'єв), система взаємовідносин людини (В. Н. Мясіщев), інтеграція спонукань та їх смисловий контекст (С. Л. Рубінштейн), орієнтування в діяльності (П. Я. Гальперин) та ін.

Саме мотивація і сприяє професійному становленню майбутніх магістрів-філологів і якщо студентам подобається розмовляти, читати, сприймати іноземну мову на слух, самостійно пізнавати щось нове, розвивати свої творчі здібності, оцінювати власні досягнення, тільки тоді й можна з упевненістю сказати, що у них наявний професійний інтерес до вивчення іноземної мови.

Мета статті: схарактеризувати чинники, що створюють мультиплікативний ефект у професійному становленні майбутніх магістрів-філологів.

Іноземна мова, як навчальна дисципліна, сприяє розвитку творчих здібностей магістрів-філологів і спонукає їх до самостійної роботи. У зв'язку з цим цілком можливо та необхідно мотивувати та стимулювати студентів до вивчення іноземної мови, наприклад, через участь у олімпіадах, оскільки це змагання у знаннях, навичках та вміннях, і у студентів є нагода самостійно займатися пошуковою діяльністю, використовуючи різні джерела, довідники та

словники. Бажання майбутніх магістрів-філологів помірятися власними силами зі своїми суперниками, перевірити власні знання лексичного та граматичного матеріалу і стимулюють у них зацікавленість до вивчення іноземної мови та надають нагоду не тільки бачити результати своєї праці, але й спонукають їх до творчого використання вивченого лексичного та граматичного матеріалу завдяки тому, що олімпіада – це самостійний захід, до якого необхідно готуватися заздалегідь. По-перше, майбутніх магістрів-філологів необхідно ознайомити з умовами проведення олімпіад та критеріями оцінювання. По-друге, надати матеріал, з яким вони повинні ретельно ознайомитися самостійно. По-третє, планування та проведення олімпіад повинно сприяти вирішенню комплексу практичних, виховних, освітніх і розвивальних цілей та завдань, націлених на підвищення рівня практичного володіння іноземною мовою, розширення словникового запасу студентів, формування необхідності у вивченні іноземної мови та використання на практиці у різних видах діяльності, розширення світогляду та збагачення духовного світу тих, хто вивчає іноземну мову. Перевага олімпіад – це, з одного боку, масовість й оперативність перевірки знань, навичок та вмінь студентів, а з іншого, чудова нагода своєчасно виявити наявні проблеми, спрямувати зусилля на їх усунення, внести необхідні корективи у роботу та підвищити мотиваційний аспект вивчення іноземної мови [2].

Різноманітні рольові форми й методи організації занять з іноземної мови (англійської) сприяють тому, що діяльність студентів стає не тільки мотивованою, а й тому, що теоретичні знання переходять у практичну діяльність, це дає змогу майбутнім магістрам-філологам програвати ролі у спеціально створених ситуаціях, окреслювати стратегії й тактики професійно-педагогічної поведінки (тобто відтворювати дії реальних учасників подій у тій чи тій ситуації) [3].

Наприклад, розглянемо критичну непередбачувану конфліктну ситуацію та проаналізуємо її.

The lesson started as usually. The teacher began to explain a new material. Suddenly she heard an unpleasant knock on the left. It seemed to her that one pupil was knocking intentionally and she abruptly ordered him to stop knocking because he was interfering with the teacher and the whole class.

The pupil got offended and advised her to clear up the situation and only then to accuse smb. of doing smth. The teacher continued her explanation and suddenly heard a knock again.

So she got into a rage and ordered the pupil to leave the classroom. The pupil contradicted her again and added that he would not leave the classroom because the teacher had to prove his fault first.

The teacher stated that she could not conduct the lesson till he went out of the classroom.

Time passed and the student still did not want to go away. The class split into several groups. As for the

first group, they did not care about that. The second group were observing the conflict with sheer hostility and they were eager to choose the winner of this situation. The third group began to beg their schoolmate not to sabotage the lesson and to leave the classroom.

Студентам необхідно було висловити власний погляд з приводу подій, описаних у ситуації й пояснити, щоб що вони зробили у ситуації, яка склалася; поміркувати, хто, на їхню думку, спровокував конфлікт та які дії та заходи необхідно було б вжити вчителю, щоб належним чином вийти з цієї ситуації, щоб вони порадили людині, яка опинилась у схожій ситуації.

Розв'язання та вихід з подібних ситуацій вимагають від студентів не тільки аналізу, осмислення того, що відбувається, оперативності та системності в діях, а й сприяють оцінюванню й контролю власних навчальних досягнень і нестандартності знайдених рішень.

Не менш важливими чинниками, що створюють мультиплікативний ефект у професійному становленні майбутніх магістрів-філологів виступають педагогічна практика, взаємодія «викладач-студенти», підтримка діяльності студентів та міжособистісні стосунки у спілкуванні.

Студентам було запропоновано взяти участь у груповій дискусії з теми «What makes the profession of a teacher successful»

Talking points:

- competence (ability to use one's own intellectual base of knowledge for professional tasks solution);
- individual and professional qualities;
- commitment to pedagogical activity and desire to carry out professional functions creatively.

Студенти повинні були висловити власний погляд стосовно вищезазначених проблем та обґрунтувати її.

Останнім часом усе більше уваги приділяється особистості вчителя, його професійному образу.

Наприклад, дискусія з теми «Professional image».

Talking points:

- the essence of the notion «professional image»;
- the specific characteristics of «professional image»;
- the most actual characteristics of «professional image» in modern society.

Майбутні магістри-філологи повинні були схарактеризувати особливості професійного образу викладача іноземних мов, використовуючи висловлення мислителів і відомих педагогів, приклади з власної практики, художньої літератури, порівняти його з образом актора, лікаря або судді та запропонувати власну програму вдосконалення професійного образу майбутнього викладача іноземних мов.

Спілкування на заняттях з іноземної мови (англійської) є засобом взаємодії викладача і студентів у формуванні пізнавальних завдань, у ході розв'язання яких усі учасники педагогічного процесу спільно думають, міркують, доходять висновків, обґрунтовують їх. У процесі спілкування

кожен студент одержує змогу, звичайно з огляду на свої сили, здібності та підготовленість, долучитися до педагогічного знання з акцентом на особистий досвід. Взаємодія в освітньому процесі сторін, що спілкуються, створює атмосферу психологічного комфорту, інтелектуального й самостійного звільнення студентів від бар'єрів у спілкуванні, умови для самовираження та самоутвердження професійного «Я» [4].

Позитивним моментом організації педагогічної практики є спілкування майбутніх магістрів-філологів з досвідченими педагогами. Різні форми спілкування (інтерв'ю, прес-конференції, «круглі столи», групові дискусії, відвідування та аналіз занять) сприяють розвитку міжособистених стосунків, стимулюють позитивні мотиви та закріплюють професійні вміння, надають кожному студенту можливість відчуття успіху власних дій. При цьому кожен успіх у професійно-педагогічній діяльності треба не тільки стимулювати, але й постійно підкріплювати. В ході обговорення відвіданих студентами занять важливо віддавати перевагу позитивним моментам, досягнутому успіху,

ніж недолікам [5].

Таким чином, оволодіння іноземною мовою (англійською) майбутніми магістрами-філологами є справді нагальною проблемою й успіх її вирішення передусім залежить від мотивації студентів до її вивчення, стимулювання до самостійної роботи, залучення до творчих занять та ролевих ситуацій, які сприяють розвитку вмінь у студентів аналізувати педагогічні події, логічно мислити, відпрацьовувати педагогічні дії, знаходити професійні рішення у різних ситуаціях та оцінювати власні досягнення.

Педагогічна підтримка викладача і спонукає студентів до співпраці, співтворчості, спільної й продуктивної діяльності, а ролеві та ігрові засоби не тільки активізують дії студентів у тій чи тій ситуації, але й допомагають їм розуміти, що важливим є не стільки результат, а скільки власне процес переживання, що супроводжує дії. І саме ці засоби і сприяють розвитку особистості та професійному становленню майбутніх магістрів-філологів та мотивують їх на подальшу самостійну педагогічну роботу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зимняя И. А. Педагогическая психология / И. А. Зимняя. – М. : Логос, 2004. – 384 с.
2. Качалов Н. А. Олимпиада как средство повышения мотивации обучения иностранному языку // ИЯШ. – 1987. – № 6
3. Curzon L. B. Teaching in further education / L. B. Curzon. - Winston ^ Continuum International Publishing Group Ltd., 1985.
4. Курлянд З. Н. Педагогічна підтримка професійного становлення майбутнього вчителя у вимірах концепції мультиплікативності / З. Н. Курлянд // Наука і освіта. – 2011. – № 9. – С. 140–143.
5. Платов В. Я. Деловые игры : разработка, организация, проведение / В. Я. Платов. – М., 1991. – 87 с.

*Татьяна Николаевна Яблонская,
доктор педагогических наук, профессор,
профессор кафедры западных и восточных языков и методики их обучения,
Государственное учреждение «Южноукраинский национальный
педагогический университет имени К. Д. Ушинского»,
ул. Старопортофранковская, 34, г. Одесса, Украина*

ФАКТОРЫ СОЗДАНИЯ МУЛЬТИПЛИКАТИВНОГО ЭФФЕКТА В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ СТАНОВЛЕНИИ БУДУЩИХ МАГИСТРОВ-ФИЛОЛОГОВ

В статье определены факторы, которые создают мультипликативный эффект в профессиональном становлении будущих магистров-филологов. Овладение иностранным языком магистрами-филологами на сегодняшний день является на самом деле насущной проблемой и успех ее разрешения в большей мере зависит от мотивации студентов, направленной на изучение иностранного языка, стимулирования к самостоятельной работе, вовлечения в творческие занятия и ролевые ситуации, которые способствуют развитию умений у студентов анализировать педагогические события, логически мыслить, отрабатывать педагогические действия, находить профессиональные решения в разных ситуациях и оценивать собственные достижения.

Именно педагогическая поддержка преподавателя и побуждает студентов к сотрудничеству, совместному творчеству, общей и продуктивной деятельности, а ролевые и игровые средства не только активизируют действия студентов в той или иной ситуации, но также и помогают им понять, что важным является не сколько результат, а сколько собственно процесс переживания, который сопровождает действия. И именно эти средства и способствуют развитию личности и профессиональному становлению магистров-филологов и мотивируют их на самостоятельную работу.

Иностранный язык, как учебная дисциплина, способствует развитию творческих способностей магистров-филологов и побуждает их к самостоятельной работе. В связи с этим вполне возможно и необходимо мотивировать и стимулировать студентов на изучение иностранного языка, например, посредством участия во многих олимпиадах именно потому, что олимпиада — это очень серьезное соревнование в знаниях, навыках и умениях и у студентов есть прекрасная возможность самостоятельно заниматься поисковой деятельностью, используя разные источники, грамматические пособия, справочники и

словари. І саме бажання магістрів-філологів померятися власними силами зі своїми суперниками, перевірити власні знання лексического і граматического матеріала і стимулює у них зацікавленість до вивчення іноземної мови і надає відмінну можливість не тільки побачити результати своєї роботи, а і побуджує їх до творческого використання вивченого лексического і граматического матеріала саме блягодаря тому, що олімпіада — це самостійне заходження, до якого необхідно готуватися заздалегідь.

Також різні ролеві форми і методи організації занять сприяють переходу теоретических знань студентів до практическої діяльності, яка надає можливість магістрам-філологам проігравати ролі в умислено створених ситуаціях і позначати стратегії і тактики професійно-педагогіческого поведіння учасників в тій або іншій ситуації.

Ключеві слова: мультиплікативний ефект, ролева ситуація, групова дискусія, педагогіческа підтримка, співпраця, спільне творчство, фактори.

Tetyana Mykolaivna Yablonska

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

*Professor of the Department of Western and Oriental Languages and Methods of their Teaching,
State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»,*

34 Staroportofrankivska Str., Odesa, Ukraine

FACTORS FACILITATING THE CREATION OF THE MULTIPLICATIVE EFFECT WITHIN PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE FUTURE MASTERS-PHILOLOGISTS

Pedagogical conditions and factors which facilitate the creation of multiplicative effect within professional development of the future masters-philologists are determined in the article. Masters-philologists' mastery in a foreign language (English) is an acute issue nowadays; success of its solution depends more upon students' motivation to its learning, incentive to independent work, engagement into creative activities and role-playing of situations which assist in developing students' skills to analyze pedagogical activities, to think logically, to work out pedagogical actions, to find out professional solutions in different situations and to estimate their own achievements.

This is the teacher's pedagogical support that urges students to collaboration, co-creation, joint and productive activity, whereas role-playing means not only activate student in one or another situation but also help them to understand that this is rather the process of experience, accompanying any actions, that is much more significant than its result. These are exactly the means which assist in the development of a personality and professional development of masters-philologists; they (the means) motivate them for further pedagogical work.

Foreign language as an academic discipline facilitates the development of masters-philologists' creative abilities and urges them to self-guided work. Thereby, it is entirely possible and necessary to motivate and to induce the students to foreign language learning, for example, by means of participating in many contests, since a contest is considered to be a very serious competition in knowledge, skills and abilities. Owing to them, students have a marvellous opportunity of being involved into search activity, using different sources, grammar-training manuals, references and sources. The wishes of masters-philologists to compete on their own with their rivals, to check their own knowledge of lexical and grammar material arouse interest in foreign language learning and provide an opportunity not only to see the results of their own work but induce them to creative use of the lexical and grammar material studied before.

Different role forms and methods of classes organizations facilitate the transition of students' theoretical knowledge into practical activities which provide an opportunity for masters-philologists to play roles in deliberately created situations as well as to designate strategies and tactics of participants' professional and pedagogical behaviour in one or another situation.

Key words: multiplicative effect, role situation, group discussion, pedagogical support, collaboration, co-creation, factors.

Подано до редакції: 1.08.2017 р.

Рекомендовано до друку: 15.08.2017 р.

Рецензент: д.пед.н., професор А. М. Бозуш